

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. Vtrum intellectus indigeat speciebus intelligibilibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

qui conceptus esset distinctus à conceptu ipsius quatenus albedo, aut talis qualis habetur de ipso, quando non cognoscitur ut albedo, nego antecedens; qui conceptus est identificatus conceptui albedinis, transeat antecedens, & similiter distinguo consequens: quàm quatenus color conceptu distincto à conceptu albedinis, nego; identificato ipsi, transeat.

Dixi in conclusione: quando applicatur tali modo, quia potest applicari taliter, ut non causet conceptum sui secundum rationem minus vniuersalem, ut quando est valde remota, aut medium est male dispositum, tunc enim causeret speciem sui quatenus color ut sic, aut quatenus alius color, ut patet.

Dices si posset in maiori distantia ac peiori applicatione causare speciem sui quatenus color, multo magis poterit in meliori applicatione id facere.

Respondeo negando sequelam, quia sicut ex natura sua est limitata albedo, ut non possit in illa maiori distantia causare vlllo modo speciem albedinis, per quam posset videri ut albedo, cum tamen ratio albedinis sit perfectior quam ratio coloris; ita etiam potest ex natura sua esse limitata, ut in applicatione qua producit speciem, qua repræsentetur ut albedo, non possit producere speciem, qua repræsentetur ut color.

CONCLUSIO III.

21. Quando cognoscitur res cognitione confusa per discursum medianibus effectibus & operationibus, aliquando cognoscitur prius secundum rationes minus communes, aliquando secundum magis communes. Hæc in re debet esse communis; quia aliquando res producit operationes, ex quibus solum possit colligi quod habet cōceptum magis commune, ut quando homo producit sensationes externas, ut visionem; aliquando vero producit operationes, ex quibus colligi potest ratio minus communis, ut quando discurret; ergo aliquando prius cognoscitur secundum alteram.

Ex hoc patet, quādo Scotus absolute dicit in cognitione confusa prius videri conceptum minus vniuersalem, ipsum limitandum ad cognitiones, quæ habentur de rebus sensibilibus absque discursu, & de cognitionibus intuitiuis, quæ immediatè causantur ab obiecto.

QVÆSTIO III.

Vtrum intellectus indigeat speciebus intelligibilibus.

IAm diximus in superioribus dari species in aliquibus sensibus materialibus externis, & in sensibus etiā materialibus internis, earumque naturā & causas indagauimus. Nunc de anima rationali eiusque potētia intellectiua tractantes oportet videre, an eodē modo dentur species aliqua obiectorum, quæ intelliguntur ab intellectu, quibus medianibus efficienter producat intellectiones rerum, quas intelligit; sicut visus mediante specie visibili videri colorem ac lucem: si enim dentur huiusmodi species, dabuntur species intelligibiles, tales enim species appellamus intelligibiles; si vero non dentur, non dabuntur species intelligibiles.

CONCLUSIO I.

22. Si rationem spectes, non videtur necessaria species impressa pro hoc statu. Hæc est Doctoris q. 17. de anima, & Caballiter alteram partem. Est etiam Thomistis, Theophrastis, Occami, Nominalium, & Baconis, qui communiter citantur; & in eam inclinat Arriaga contra Thomistas recentiores magis communiter.

*Probat*ur principaliter; quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate: sed nulla est necessitas specierum intelligibilium: ergo non dantur.

*Probat*ur minor soluendo rationes quibus aduersarij probant necessitatem earum.

Prima probatio est, quia quodcumque obiectum intelligitur, prius debet esse præsens potētia secundū rationem illā, secundum quam intelligitur, antequam intelligatur: sed intelligitur secundum rationem vniuersalem

lem, & non potest esse præsens intellectui, antequam intelligatur, secundum rationem vniuersalem, nisi secundum speciem: ergo debet dari species.

*Probat*ur minor quoad secundam partem, quia neque secundum se, neque secundum quod relucet in phantasmate potest esse præsens quoad conceptum vniuersalem antequam actu intelligatur; sed non potest esse præsens secundum vllam aliam rationem antequam intelligatur, nisi secundum se, vel secundum quod relucet in phantasmate, vel secundum speciem: ergo si non sit præsens secundum se, vel secundum quod relucet in phantasmate, debet esse præsens secundum speciem.

*Probat*ur maior: quia secundum se & secundum quod relucet in phantasmate, est natum repræsentare se ut singulare: ergo ut sic non est natum repræsentare se ut vniuersale; neque enim secundum eandem rationem potest se repræsentare ut singulare, & ut vniuersale: quia vniuersale & singulare sunt opposita: non potest autem idem secundum eandem rationem repræsentare se secundum oppositas rationes.

23. Contra hanc rationem positue facit, quod quacunque ratione idem obiectum siue secundum se, siue secundum quod relucet in phantasmate, potest producere in intellectu siue se solo, siue concurrente intellectu aut possibili, aut agente, speciem repræsentantem se quoad esse vniuersale & quoad esse singulare: eadem ratione possit producere absque specie siue se solo, siue cum intellectu cognitionem repræsentantem se quoad esse vniuersale & singulare: eadem enim est difficultas utrobique.

Quod si diceretur cum Thomistis non intelligi obiectum sub ratione singulari; neque ab ipso produci speciem, quæ sic ipsum repræsentet, minor esset difficultas, quia dicendum esset obiectum singulare natum repræsentare se potentiis materialibus sub ratione singulari, posse repræsentare se potētia intellectiua per modum vniuersalis, & sic idem non repræsentaret se eidem potētia secundum oppositas rationes.

Respondeo ergo in forma negando minorem cum maiori suæ probationis, ad cuius aliam probationē distinguo consequens: secundum eandem rationem realiter loquendo, nego consequentiam: secundum eandem rationem formaliter loquendo, concedo consequentiam. Itaque eadem omnino res includens in se rationes formales diuersas, potest determinare intellectum ad cognitiones diuersas, v.g. secundum rationes vniuersales potest determinare ipsum ad cognitionem sui quoad rationes illas vniuersales; & secundum rationes singulares ad cognitionem sui, quoad rationes particulares, accedente maxime negotiatione intellectus, sine qua negotiatione non potest producere species vniuersales, & particulares.

24. Secunda probatio est etiam ex Doctore: quia obiectum neque secundum se, neque secundum quod relucet in phantasmate potest mouere voluntatem: ergo neque intellectum.

*Probat*ur sequela: quia ideo nequit in voluntatem, quia immaterialis, aut quia est libera; non quia libera, quia alias non posset moueri ab intellectu: ergo quia immaterialis: sed etiam intellectus est æque immaterialis: ergo nequit pati à phantasmate.

Respondeo negando sequelam cum sua probatione; sed ratio potius est, quia voluntas subordinatur immediate intellectui, & huius ratio est non quia est immaterialis quomodocumque, sed quia est appetiua immaterialis; vnde quemadmodum appetiua materiali, correspondet cognoscitiua materialis: ita appetiua spirituali, & immateriali correspondet cognoscitiua immaterialis, atque ideo nequit moueri obiectiue & moraliter à cognoscitiua materiali: quod etiam totum colligitur aut experientia aut autoritate.

Alia probationes Scoti solum concludunt quod intellectus non possit pati à phantasmate, aut obiecto materiali tanquā à causa totali. Sed hoc nō sufficit ad improbandam Conclusionē, quia dici potest, quod non patitur

ab

Ratio non
suadet
species
impressas
nelli ibidem;
intelligi-
biles pro
hoc statu.

ab ipsis tanquam à causa totali, sed tanquam à partiali.

25. *Tertia probatio* est quod anima separata recordatur rerum quas cognovit in corpore; sed hoc non posset facere mediatis phantasmatibus, quæ dependent à corpore, neque mediatis obiectis, quia omnia illa obiecta non proponuntur ipsi secundum se, ergo mediatis speciebus.

Hoc argumentum est pure theologicum, quia ex principiis theologicis solum constat animam post separationem recordari rerum, quas gessit in corpore; unde non est contra conclusionem quæ solum asserit non constare vlla ratione naturali quod detur species. Sed neque theologicè etiam convincit, quia posset dici quod Deus infundat animabus species, quibus mediatis possint earum rerum recordari, sicut dicunt *Thomistæ* Angelis infundi species ab initio suæ creationis.

Dicitur non esse recurrendum ad Deum absque necessitate; non esse autem necessitatem recurrere ad ipsum ad producendas illas species, si dicerentur remanere post separationem animæ à corpore species hic acquisitæ.

Contra: sicut non est recurrendum ad Deum sine necessitate, ita non sunt multiplicanda hic entia sine necessitate; ergo non magis debet recurri ad species pro hoc statu, quam ad Deum in statu separationis.

Præterea debet recurri ad Deum, vel ad aliquam aliam causam pro excitatione specierum harum præ illis; ergo tam bene posset recurri ad illum pro productione aut infusione specierum.

26. *Probatio quarta* est, quod intellectus sit ex se indifferens ad cognitiones omnes; ergo debet determinari ad has, quas iam habet, potius quam ad alias, per aliquam causam, sed non per aliam, quam per species.

Respondeo negando subsumptum: posset enim determinari sufficienter per phantasmata illa, sine quibus nequit intelligere pro hoc statu; & quæcumque causa potest excitare has species præ illis, illa eadem causa potest sine illis speciebus excitare has cognitiones præ illis.

Nec valet dicere phantasmata esse corporalia, & propterea ea non posse determinare intellectum, qui est spiritualis, ad cognitionem spirituales.

Quia licet non possent determinare illum per modum causæ totalis, nihil obest quo minus possint determinare ipsum per modum causæ partialis.

Quod confirmatur maxime, quia possunt concurrere ad determinationem intellectus agentis, qui est spiritualis, ad productionem speciei intelligibilis; ergo similiter possunt determinare intellectum possibilem non obstantem spiritualitate sua ad cognitionem.

27. *Nec valet etiam dicere*, quod intellectus possibilis, & operatio sit magis spiritualis, quam intellectus agens, ac species intelligibilis.

Tum quia difficulter potest ostendi in quonâ consistat maior illa spiritualitas; tum quia quamvis esset magis spiritualis, adhuc tamē nulla est ratio cur phantasmata non possent concurrere ad determinationem potentie magis spiritualis, si possunt cōcurrere ad determinationem potentie, quæ sit vllō modo spiritualis: quamvis enim quemadmodum aliqua causa posset cōcurrere ad determinationem vnius potentie materialis, quæ non posset cōcurrere ad determinationem alterius potentie materialis, ut sonus potest concurrere ad determinationem auditus, non vero ad determinationem potentie visus: ita etiā aliquid posset cōcurrere ad determinationem vnius potentie spiritualis, quæ non posset ad determinationem alterius; tamen si non constet, quod ita sit de phantasmatibus respectu intellectus possibilis tam bene, quam respectu intellectus agentis; potius fauendum est principio de non multiplicandis entibus, quam dicendum gratis, quod non possint determinare tam bene intellectum possibilem, quam agentem.

28. *Probatio quinta* est ex *Arriaga* à posteriori; quia quando intellectus cognoscit voluntatem odio habere aliquid, aut amare illud, aut seipsum cognoscere aliquid, vel ante cognovisse; non cognoscit illud per discursum quemadmodum cognoscit Deum aut Angelos, quos in se non experitur; ergo non cognoscit illa per species ma-

teriales, quia hæ non concurrunt ad cognitiones rerum spiritualium, nisi mediante discursu: ergo cognoscit illa per species spirituales.

Sed facile respondetur primo, inde sequi ad summum necessitatem specierum intelligibilium ad aliqua obiecta, non ad omnia, cum tamen ad omnia intelligenda, eas requiri teneant aduersarij.

Respondetur secundo negando consequentiam, & ad probationem dicendum quod vel intelligat illa obiecta per discursum; vel species materiales possunt cōcurrere ad intelligenda obiecta spiritualia absque discursu.

Confirmatur hoc: quia non intelligit illa obiecta absque dependentia à phantasmatibus; sed si sit aliqua dependentia à phantasmatibus, bene potest esse dependentia quantum ad concurrendum ad illas cognitiones immediate: ergo non est necessario recurrendum ad species intelligibiles.

29. *Sexta probatio* est eiusdem à priori: quia non potest voluntas spiritualis moveri ad volendum ex cognitione materiali; ergo intellectus non potest moveri ad intelligendum absque determinatiuo spirituali: sed non est aliud determinativum spirituale præter speciem impressam; ergo requirit speciem impressam intelligibilem.

Respondeo negando consequentiam: & ratio disparitatis est quod voluntas sit subordinata intellectui, ut colligitur ex omnibus illis principiis, ex quibus colligitur, quod non possit ferri, nisi in cognitum: intellectus autem non subordinatur alteri potentie spirituali; sed potius materiali, ut patet experientia, unde quamvis voluntas nequeat determinari, nisi per intellectum, qui est potentia spiritualis; intellectus non debet determinari per aliam potentiam spirituales, neque consequenter per alium actum spirituales.

Confirmatur: quia ideo voluntas nequit determinari ad volendum, nisi supposita intellectione spirituali, quia subordinatur potentie spirituali; sed intellectus non subordinatur potentie spirituali; ergo non debet determinari per actum spirituales.

Confirmatur secundo, quia certum est intellectum determinari à phantasmatibus materialibus ad species intelligibiles, quamvis voluntas non possit determinari ab vllis obiectis materialibus; ergo similiter posset determinari ad cognitiones; &c. ergo præterea, non est eadem ratio de intellectu, ac de voluntate quantum ad hoc.

30. Posset adduci alia probatio, ex *Complutensib. disp. 1. de anima sect. 2.* Dantur aliqua operationes intellectus antecedenter ad phantasmata; sed illæ operationes non possunt fieri per phantasmata; ergo debent fieri mediatis speciebus.

Contra hanc doctrinam facit primo, quod gratis, & contra communem consensum, & experientiam asserat dari actus illos independentem à phantasmatibus.

Deinde quæro, an illæ species, quæ concurrunt ad huiusmodi actus præuios, producatur à phantasmatibus aliquibus prioribus, nec ne. Si non: ergo idem posset dici de cæteris speciebus. Si sic: potest intellectus uti specie acquisita per phantasia non recurrendo ad ipsam, potest uti cæteris similibus speciebus, & sic non necessario esset recursus ad phantasmata; saltem nisi quando ipsemet intellectus imperat phantasmata, quod est absurdum. Præterea falsum est dari actus intellectus imperantes phantasmatibus. Vide alias impugnationes huius doctrinæ in Commentario meo ad quæst. 6. disp. 3. primi sentent. num. 22.

31. Alias probationes *Thomistarum* impugnauit supra agendo de speciebus impressis sensibilibus.

Alij probant positivè conclusionem alio modo; quia si darentur species in intellectu, deberet semper intelligere obiecta illarum specierum; sed hoc est falsum, ut patet experientia; ergo non dantur tales species.

Probat maior: quia nihil aliud requiritur ut intellectus intelligat, quam quod habeat speciem intelligibilem obiecti intelligendi.

Respondent aduersarij negando maiorem cum sua probatione, & dicunt præter species requiri ut excitetur species.

At certe difficile est intelligere quomodo ex pluribus speciebus, quæ in eodem intellectu indivisibili, inhaerent immobiliter, una præ altera excitari possit, aut quid sit illa excitatio speciei: & deinde ut supra dixi, quidquid aliud sufficit ut excitetur species, sufficit ad determinandum intellectum ad cognitionem absque specie.

Probatur præterea etiam positivè Conclusio: si darentur species in intellectu, intelligeret absque dependentia à phantasmatibus: hoc est falsum, ut omnes fatentur, & patet experientia: ergo non dantur species.

Probatur sequela maioris: quia non potest assignari vlla ratio cui intellectus non intelligat independenter à phantasmatibus, nisi quia phantasmata requiruntur ad eum determinandum; nec absque illis haberetur aliud sufficiens determinativum; atqui si darentur species in intellectu, illæ essent sufficienter determinativæ ipsius.

Hæc probatio pendet à solutione quæstionis quintæ, in qua examinabitur ratio necessariæ connexionis intellectus ad phantasmata.

Objectiones, quæ contra hanc Conclusionem adduci possunt, sunt probationes supra impugnatæ quibus solent Doctores probare necessitatem specierum.

CONCLUSIO II.

32. Si darentur species intelligibiles impressæ producuntur ab intellectu, & consequenter datur intellectus agens, qui non esset asserendus si non darentur species intelligibiles; tamen intellectus non est causa totalis effectivæ specierum, sed concurrat etiam cum ipso sensus internus.

Hæc colligitur ex Doctore 1. distinct. 3. q. 18. n. 3. videtur communis: & probatur prima pars; quia illæ species sunt spirituales, cum subiectentur in intellectu spirituali: ergo debet esse aliqua causa spiritualis, quæ illas producat effectivè vel partialiter, vel totaliter: sed non est vlla talis causa assignabilis præter intellectum: ergo.

Probatur secunda pars: quia per intellectum agentem intelligitur potentia illa spiritualis, quæ potest producere species huiusmodi ad propositionem obiectorum corporum: ergo si species huiusmodi producatur ab vlla facultate animæ effectivè, dabitur intellectus agens.

Hinc probatur tertia pars: quia si intellectus agens sit facultas productiva huiusmodi specierum, si superflua sunt species & propterea non sunt asserenda, superflua etiam intellectus agens ut agens, & consequenter non debet asseri.

Probatur denique quarta pars, quam videtur negare Suarez 4. de anima cap. 2. quia certum est intellectum non posse producere unam speciem potius quam aliam, nisi determinetur ad hoc à phantasia: sed non potest explicari bene, quomodo phantasia determinaret, nisi concurrendo physice cum ipso ad producendam speciem: ergo sic concurrat.

33. Dices, posse determinari intellectum à phantasia per hoc, quod proponat ipsi obiectum circa quod possit habere intellectionem, sicut determinatur voluntas per intellectum ad volitionem sine concursu effectivo ad illam; sed solum quatenus proponit ipsi obiectum circa quod versetur.

Contra, quia voluntas identificatur realiter intellectui, & eo ipso, quo intellectus intelligit obiectum, voluntas etiam realiter ipsum intelligit, atque adeo potest moveri ab ipso: sed phantasia & intellectus sunt potentia realiter distinctæ, neque eo ipso quo phantasia intelligit obiectum, intellectus ipsum intelligit aut realiter, aut formaliter: ergo per phantasiam non potest proponi ipsi sufficienter per modum obiecti, circa quod posset operari, sicut voluntati potest proponi obiectum per intellectum; & consequenter non est eadem ratio de voluntate & intellectu quantum ad hoc.

Dices secundo, posse phantasiam requiri & sufficere tanquam conditionem sine qua non, & qua posita intellectus haberet producere species, quas alias producere non posset.

Contra, quia non potest explicari quomodo posset habere rationem conditionis, & ex altera parte nihil impedit quod habeat rationem causæ; univèrsaliter autem

quotiescumque aliquid requiritur ad effectum necessario & potest habere rationem causæ, non potest autem explicari quomodo possit habere rationem conditionis, debet dici requiri per modum causæ, & non per modum conditionis.

Confirmatur hæc pars Conclusionis, quia secundum Augustinum & Authores communiter, ab obiecto & intellectu paritur notitia; quod de obiecto motivo intelligendum: sed hoc esset falsum, nisi phantasia mediante suo actu concurreret physice ad speciem intelligibilem, & ea mediante ad intellectionem, si detur species intelligibilis: ergo sic concurrat.

CONCLUSIO III.

34. Species intelligibiles semel acquisitæ & conservatæ aliquamdiu, nunquam deperduntur. Hæc est conformior communibus principiis contra Gabrielem, & Almainum, qui existimant eas si non exeant in actum paulatim destrui.

Probatur, quia nulla forma permanens & absoluta destruitur nisi per destructionem subiecti, aut introductionem formæ contrariæ, aut remotionem causæ conservativæ: sed species sunt formæ absolutæ, & non destruitur intellectus, qui est subiectum earum, nec introducitur inquam in ipsum forma ipsi contraria, nec enim habet contrarias formas; si enim speciei albedinis, v.g. vlla forma esset contraria maxime speciei nigredinis: hæc autem simul compatiuntur in intellectu, ut patet: nec etiam remouetur causa conservativa, siue illa dicatur solus intellectus (ut posset dici secundum aliquos, quia quamvis non esset sola causa productiva, posset tamen esse sola conservativa; multi enim effectus conservantur ab aliquibus causis, à quibus non producantur, ut patet in igne & calore) siue quæcumque alia; quæcumque enim assignabitur semper inveniatur eodem modo applicata, quando liceret destrui, aut desinere species, quo erat, quando conservabatur.

Obicitur fundamentum Almaini & Gabrielis: experientia constat nos obliuisci rerum, quas antea cognovimus, nisi repetamus sæpe memoriam ipsarum: sed hoc non posset esse, si non perderentur species: ergo deperduntur.

Respondetur communiter negando minorem: id enim accidere posset absque specierum intelligibilium iactura, ex eo, quod deperderentur species phantasticæ ipsis correspondentibus, à quibus in suis operationibus dependent.

Sed contra hoc: quia eadem difficultas videtur de deperditione specierum phantasticarum: quamvis enim hæc posset deperdi per corruptionem subiecti, tamen non quoties obliuiscimur rerum, corrumpitur subiectum, alias obliuisceremur simul omnium rerum: nā certe verissimile est species phantasticas omnes reperiri in eodem subiecto, unde si expeditio vnius speciei deperditur subiectum, debent omnes prorsus simul deperdi.

Melius ergo dicitur, quod, quemadmodum licet quando primo committimus aliquid memoriæ habentur ad primam lectionem species istius rei tamen in intellectu quam in phantasia, & tamen non possumus recordari statim ipsius rei, nisi sæpissime legamus aut repetamus illud, non defectu speciei, sed ex eo, quod non proponantur aut excitentur istæ species subito illo ordine: ita etiam obliuio rerum ante cognitum oritur non ex defectu specierum sufficientium, aut ex parte intellectus, aut ex parte phantasiae; sed ex defectu excitationis earum secundum illam rationem, secundum quam naturæ essent causare recordationem. Quænam autem sit causa illa, quæ excitat species eo ordine quo excitantur, & unde oriatur, quod quando volumus recordari alicuius rei, aliquando subito recordemur, aliquando vero diutissime hæreamus, & postea cum nihil minus cogitamus, occurrat nobis; mihi videtur esse ex difficilioribus naturæ arcanis, & æque currit, siue admittantur species, siue non admittantur.

Quæres, an species intelligibiles conserventur à solo intellectu.

Videri posset quod sic, quia nulla alia causa conservativa cum ipso concurrere assignari posset, & quia quamvis alia

Species intelligibiles semel acquisite & aliquamdiu conservatæ nunquam deperduntur.

An intellectus sit causa totalis conservativa specierum.

Si darentur species intelligibiles, datur intellectus agens.

causa concurrat necessario ad productionem earum, non tamen est necesse ut illa causa concurrat ad conseruationem; ut patet in calore qui conseruatur in aqua sine igne, quamuis sine igne in illo non producat.

Hoc tamen non obstante, mihi videtur insistendum in principiis positis p. 2. disp. 9. num. 45. & dicendum quod intellectus non possit esse causa totalis conseruationis speciei, quia si esset haberet virtutem adæquatam ipsam efficiendi pro illo instanti quo conseruaretur; sed hoc falsum: ergo.

Probatur minor; quia si posset ipsam totaliter producere pro illo instanti, posset etiam pro primo instanti; & necessario etiam produceret, quia est causa naturalis, quod est absurdum.

Probatur vltima sequela, quia ideo potest & debet in instanti quo conseruatur, intellectus ipsam conseruare, quia in illo instanti habet in actu primo virtutem ex qua pro illo instanti egredi possit ista species: sed eadem ipsa virtus est in omni instanti, in quo est intellectus, & non impeditur pro vltimo instanti magis, quam impeditur pro instanti conseruationis: ergo deberet egredi ab illa ista species pro primo instanti.

Quæ sane ratio mihi probat nullam causam posse conseruare rem per se directè, quæ nõ possit rem producere, & consequenter quamcumque causam adæquatam conseruationem posse esse productiuam rei conseruationis.

Confirmatur autem vltius: quia conseruatio rei non est nisi continuata productio eius, nec inter actionem qua conseruatur & illam qua producit, est vlla prorsus differentia, si sint duæ actiones, quam quod vna præsupponat alteram, quod conuenit ipsi accidentaliter tantum, sicut conuenit secundo filio præsupponere primum filium: ergo causa illa quæ sufficit ad conseruationem sufficit ad productionem, si æque bene applicetur, non minus quam causa potens producere secundum filium sufficit ad productionem primi filii. Quod si dicatur esse eadem actio, quæ sit conseruatio & productio: ergo quemadmodum poterat egredi pro hoc instanti ab intellectu, poterat etiam pro primo, si tam bene applicabatur pro primo, ac applicatur pro hoc secundo, pro quo habet denotationem conseruationis.

Confirmatur secundo, quia si non posset actio productiuæ egredi à causa, à qua egredi posset conseruatiua, maxime quia productio adiunget causam ad hoc, ut egredere ab ipsa conseruatio, siue conseruatio dicatur esse actio distincta, siue non, sed hoc est falsum: ergo. Probatur minor, quia pro illo instanti pro quo est conseruatio, non est actio productiuæ, ut productiuæ, nec aliqua dispositio ab ipsa relicta, nec aliqua causa per ipsam producta, nec aliquid prorsus ab illa vltimo modo depēdens est in instanti conseruationis ad conseruationem deseruiens, quod non esset etiam si non esset illa actio: ergo illa actio non potest iuuare ad hoc, ut actio quæ est conseruatio, egrediat ab agente; absurdum enim videtur quod illud quod non est, possit iuuare ad producendum aliquid pro instanti, pro quo non est, nisi in illo instanti esset aliquid ratione ipsius, quod non esset alias ad productionem conducent.

Dicitur quod actio illa fuerit, est necessarium ad hoc, ut sit conseruatio formaliter pro instanti conseruationis, quamuis actio illa nõ sit in illo instanti, nec aliquid quod alias non esset: ergo quod non est, potest deseruire ad aliquid habendum pro instanti, pro quo non est, quamuis nihil sit in illo instanti, quod alias non esset.

Contra, quia licet requiri possit aliquid non existens ad denominationem aliquam desumptam ab ipsius non existentia, in quo non est vlla difficultas; tamen non potest requiri ut aliquid positum, non dicens necessario illam denominationem sit pro illo instanti: sed actio conseruatiua licet dicat formaliter denominationē desumptam ab actione productiuæ pro instanti præterito, tamen secundum se, quoad esse suum positum non necessario dicit illam denominationem: ergo licet non posset haberi cum illa denominatione absque actione præterita, potest tamen secundum se esse absque illa actione, quod est intentum conclusionis. Itaque existimo species intelligibiles

semel productas conseruari in intellectu à causa aliqua superiori, ut à Deo vel Angelis.

Cætera quæ ad naturam specierum intelligibilium spectant, ex dictis de speciebus sensitiuis facile resolui possunt. Solum hic aduertendum, quod quando dicitur intellectus agens spiritualizare obiectum corporeum reducens in phantasmate, per illud nihil aliud intelligi debet, quam quod producat speciem qua representari possit illud obiectum spiritualiter, per cognitionem scilicet intellectiuam, quæ spiritualis est.

QVÆSTIO IV.

De distinctione intellectus agentis & possibilis, & utrum uterque in anima separata & Angelis reperiantur.

36. **P**atet ex dictis intellectum agentem esse facultatem illam, quæ producit speciem intelligibilem, eamque dari, si dentur tales species, quas propterea dari supponendum est in hac quæstione, quæ alias non posset esse in controuersia. Per intellectum vero possibilem seu patientem intelligitur facultas animæ, qua mediante potest cognoscere per cognitionem spiritualem; ad cuius productionem deseruiunt species intelligibiles, quæ producuntur per intellectum agentem. Dicitur autem possibilis seu patients, non quod non agat producendo effectiue cognitionem, tam bene, quam intellectus agens agit producendo speciem intelligibilem; sed quod intelligat formaliter per receptionem cognitionis in se.

CONCLUSIO I.

Intellectus agens & possibilis non distinguuntur realiter. Hæc colligitur ex *Scoto* expresse in 1. disp. 3. quæst. 8. n. 3. ubi de viroque intellectu tanquam de realiter indistinctis agit, & est conformis principiis ipsius in aliis locis passim, ut mirum sit *Complutenses* inferius citandos ipsum citare pro opposito, & quidem in illo ipso loco iam adducto. Eam tenent præterea *Maïor*, *Abulenſis*, *Niphus*, *Suar.* *Conimbricens.* contra *Thomistas* communiter, quos citant & sequuntur *Complutenses*, disp. 20. de intellectu agente, num. 10.

Probatur primo, quia identificantur realiter animæ, ut patet ex dictis supra disp. 1. quæst. 11. ergo & inter se identificantur: quæ enim realiter identificantur vni tertio in creatis, sine dubio realiter identificantur inter se.

Probatur secundo, quia quamuis non identificantur animæ, nulla esset necessitas illos inter se distinguendi realiter; non sunt autem multiplicanda entia sine necessitate: ergo. Maior patet, quia si esset aliqua necessitas, maxime, quia haberent diuersos actus, quandoquidem actus intellectus agentis esset species impressa, & actus intellectus possibilis esset intellectio seu cognitio: sed ad hoc non sunt distinguendi, quia vna & eadē potentia realiter potest habere diuersos actus, & habere diuersas denominationes; vnam quatenus esset principium vnius actus & aliam quatenus esset principium alterius, & hoc maxime verum est quando illi actus haberent subordinationem talem, ut vnus esset requisitus ad alterum, ut contingit in proposito, quia species intelligibilis est necessaria ad producendam cognitionem: propterea enim ponitur.

CONCLUSIO II.

37. *Intellectus agens & possibilis distinguuntur formaliter ex natura rei.* Hæc est communis inter *Scotistas*.

Probatur, quia non implicat dari aliquem intellectum, qui possit cognoscere obiectum, & non possit producere speciem impressam: ergo conceptus intellectus agentis & possibilis, possunt separari ab inuicem non minus quam conceptus animalis & rationalis: sed conceptus sic separabiles distinguuntur formaliter, ut patet ex dicendis in disputatione de distinctione formali: ergo intellectus agens & possibilis, quia tales, distinguuntur formaliter.

Quod si omnis intellectus agens deberet necessario esse possibilis, & e contra, difficulter posset probari distinctio formalis ex natura rei eorum; nam diuersitas actuum vix sufficit; alias posset quis dicere, quod darentur duo intelle

Intellectus agens & possibilis non distinguuntur realiter.

Distinguuntur formaliter.